

Verder met verandering

Verkiezingsprogramma 2018 - 2022

GROENLINKS
NIJMEGEN

Verder met verandering

Verkiezingsprogramma 2018 - 2022

Dit verkiezingsprogramma is tot stand gekomen na vele gesprekken met leden, bewoners en organisaties in Nijmegen. De programmacommissie is iedereen dankbaar voor de waardevolle ideeën, suggesties en voor het meedenken.

Giedo Jansen (voorzitter), April Ranshuijsen, Harriët Tiemens, Jasmijn van der Ploeg, Joep Bos-Coenraad, Hanneke Roozendaal, Pepijn Boekhorst en Sophie Hooyman (stagiaire).

Beste Nijmegenaar,

Ik ben trots op onze stad. In het verkiezingsjaar 2018 is Nijmegen European Green Capital. Een titel die alles zegt over onze visie: consequent kiezen voor duurzame en toekomstbestendige maatregelen betaalt zich uit. GroenLinks heeft de afgelopen jaren gewerkt aan verandering. En daar willen we mee doorgaan. Er zijn talrijke ontwikkelingen die naar meer smaken. Verder met verandering!

Voor mensen met een laag inkomen is een ruimhartig beleid in stand gehouden, tegen de toenemende werkloosheid en de gure Haagse wind in. Hierdoor kan iedereen in Nijmegen aan sportieve en culturele activiteiten meedoen. Dat zetten we onverminderd door. GroenLinks wil dat deze regelingen simpeler en meer gebruiksvriendelijk worden, een (moderne variant van de) stadspas is hiervoor een goede oplossing. De ondersteuning van uitkeringsgerechtigden naar werk wordt persoonlijker en met meer mogelijkheden tot om- en bijscholing voor kansrijke beroepen. Uitgaan van vertrouwen, wederkerigheid en positieve stimulering is hoe wij met elkaar willen omgaan. En zo doen we dat ook in de zorg: voorzieningen blijven op peil. Mensen houden eigen regie.

De vele comfortabele en veilige fietspaden en fietsroutes zorgen ervoor dat het aantal mensen dat op de fiets naar het werk gaat flink is toegenomen. In de binnenstad wordt meer ruimte gecreëerd voor voetgangers en fietsers. Met schone lucht door bussen die op groen gas rijden. Deze keuzes dragen bij aan een sterke lokale economie en zorgden dat Nijmegen in 2016 de prestigieuze prijs 'beste fietsstad van Nederland' kreeg. De lokale duurzame energieproductie neemt toe, terwijl het totale energieverbruik juist afneemt. Waar veel gemeenten blijven steken in mooie woorden, ligt Nijmegen op koers om in 2045 energieneutraal te zijn. Samen met betrokken Nijmegenaren is een grote en sterke beweging in de stad ontstaan die allerlei duurzame initiatieven oplevert.

Het aanbod van cultuur is tegen de tendens in op peil gehouden, en Nijmegen neemt daarmee een mooie vierde plaats in tussen de vijftig grootste steden van Nederland. We zetten in op het Nyma-kwartier als bruisende plek voor ambacht, recreatie, kunst en cultuur: van vervallen industrieterrein naar levendige culturele hotspot.

GroenLinks gaat verder met verandering. Doe met ons mee!

April Ranshuijsen

Lijsttrekker GroenLinks Nijmegen

Hoofdstuk 1

Nijmegen wordt socialer en economisch sterker

Een stad met ruimte en aandacht voor iedereen. In Nijmegen kan iedereen op een gelijkwaardige manier meedoen, met een betaalde baan, vrijwilligerswerk, vrije tijd of op school. Mensen hebben de regie over hun eigen leven. Participatie en eigen kracht betekenen wezenlijk iets anders dan 'zoek het verder zelf maar uit'. Nijmegen loopt voorop in Nederland bij de uitvoering van het VN-verdrag voor de rechten van mensen met een beperking: alle openbare ruimten zijn goed toegankelijk.

Ieder kind heeft een eerlijke kans om goed te kunnen leren op school en te ontdekken wat zijn of haar passies zijn. Ongeacht (het inkomen van) hun ouders, mogen kinderen groot dromen over hun toekomst. Goed onderwijs is de drijvende kracht achter de ontplooiing van mensen en de ontwikkeling van Nijmegen. Groene schoolpleinen en natuurspeeltuinen zijn vanzelfsprekend in het straatbeeld.

Door verschillende pilotprojecten is precies bekend welke ondersteuning het beste werkt om mensen aan een baan te helpen. Mensen die een baan verliezen, treffen een goed sociaal vangnet met als uitgangspunten vertrouwen, wederkerigheid en positieve stimulering. In de zorg staat de hulpvraag van mensen centraal. Daarom kijken we breder dan alleen het genezen van de patiënt. Er is oog voor alle facetten van het leven waar mensen mee te maken hebben. Bijvoorbeeld op de vlakken van werk, inkomen, wonen, leefomgeving, gezondheid, welzijn, en onderwijs. Voor mensen die dat nodig hebben is er een persoonsgebonden budget (PGB) om eigen regie op de zorg te houden.

1.1 Participatie en werk

De economie trekt aan. GroenLinks vindt het belangrijk dat alle Nijmegenaren dat merken. Het aantal mensen in de bijstand neemt toe. Het is belangrijk dat minder mensen in de bijstand raken of, als dit toch gebeurt, er eerder uit komen. We gaan daarbij uit van een positieve benadering, vanuit het vertrouwen dat mensen graag zelf in hun inkomen willen voorzien en hiervoor hun best doen. Wanneer mensen ondersteund worden bij het zoeken naar werk, kijken we samen met hen wat hierin het best werkt.

GroenLinks zet in op betere begeleiding vanuit de bijstand naar werk of studie. Een vast contactpersoon zorgt voor meer inbreng van de werkzoekende, die zo maximale regie kan houden over zijn of haar traject. Het is van belang dat er goede voorlichting komt over alle voorzieningen die het zoeken naar werk makkelijker maken, zoals kinderopvang.

We willen dat de gemeente open staat voor experimenten en de uitstroom naar werk beter gaat monitoren. Zo kunnen we leren wat werkt en wat beter kan. Speciale aandacht op de arbeidsmarkt gaat uit naar jongeren, vluchtelingen en ouderen. Zij mogen rekenen op extra inzet van de gemeente om hun kansen op betaalde arbeid te vergroten.

Onze actiepunten

1. Er komen experimenten op het gebied van inkomen en werk, om mensen op basis van gelijkwaardigheid, positieve stimulering en vertrouwen aan (betaald) werk te helpen.
2. Met het bedrijfsleven maken we afspraken over het in dienst nemen van jongeren, ouderen, mensen met een migranten- of vluchtelingenachtergrond, personen zonder startkwalificatie en personen met een handicap.
3. Er wordt intensiever ingezet op om- en bijscholing van uitkeringsgerechtigden voor kansrijke sectoren en beroepen, zoals logistiek, schoonmaak, techniek, de bouw, ICT en sector zorg & welzijn. Dit kan met (tijdelijk) behoud van uitkering. Er komen afspraken met lokale onderwijsinstellingen voor omscholingstrajecten.
4. De gemeente ondersteunt maatschappelijke initiatieven waarbij bewoners hun eigen netwerk en ervaring inzetten om werkzoekenden aan een baan te helpen.
5. Om de jeugdwerkloosheid aan te pakken komt er betere afstemming tussen opleidingen en beschikbare banen. Hierbij is in het bijzonder aandacht voor het mbo en jongeren met een migrantenachtergrond.
6. Er komt een proefproject om samen met een particuliere investeerder maatschappelijke problemen aan te pakken (Social Impact Bonds).
7. Onderzocht wordt of en wanneer de gemeente zelf (maatschappelijke) stages, leerwerkplekken en banen voor jongeren, bijstandsgerechtigden en voor Nijmegenaren met een grote afstand tot de arbeidsmarkt kan aanbieden in plaats van dit uit te besteden aan externe organisaties.
8. Mensen met een lichamelijke beperking kunnen overal aan het werk. De gemeente neemt mogelijke obstakels, zoals vervoer, weg.
9. Beschutte sociale werkplaatsen blijven bestaan, omdat dit voor sommigen de enige veilige manier van werken betekent.
10. Vluchtelingen krijgen (bij)scholing en worden klaargestoomd voor een passende baan. De gemeente zoekt samen met Stichting voor Vluchtelingenstudenten (UAF) financiering hiervoor.
11. Jongeren doen werkervaring op door een vorm van maatschappelijke ervaring (zoals vrijwilligerswerk of een stage) en krijgen daarbij goede begeleiding.
12. Er worden mogelijkheden voor 'flexibele bijstand' gecreëerd, zodat zzp'ers en flexwerkers met een oproepcontract eenvoudiger bijstand kunnen krijgen over periodes waarin hun inkomen onder het sociaal minimum zit.

Wat hebben we bereikt?

1. De gemeente werkt intensief samen met verschillende partijen om statushouders (vluchtelingen met verblijfsvergunning) beter en sneller te kunnen laten integreren en te helpen aan een baan.
2. Met werkgevers en onderwijsinstellingen zijn twee pacts gesloten om onderwijs beter te laten aansluiten op de arbeidsmarkt: het Techniepact en het Zorgpact.
3. Ondernemers en aspirant-ondernemers kunnen met al hun vragen terecht bij het OndernemersPunt van de gemeente Nijmegen.
4. Nijmegen start met een proef om werkzoekenden met een bijstandsuitkering op basis van vertrouwen en positieve stimulering aan het werk te helpen. Zij mogen daarbij ook meer bijverdienen.

1.2 Armoede en schulden

GroenLinks zet zich actief in om armoede te voorkomen. Wij kiezen voor ruimhartige inkomensondersteuning, zodat mensen met een minimumuitkering of een laag inkomen volwaardig kunnen meedoen. Hetzelfde geldt voor kinderen uit deze gezinnen: zij worden in staat gesteld om te sporten, de bioscoop te bezoeken of lid te worden van een muziekvereniging. Gemeentelijke regelingen die mensen met een laag inkomen helpen, moeten simpeler en gebruiksvriendelijker worden. Een moderne variant van een stadspas is daarvoor heel geschikt.

Onze actiepunten

1. Huishoudens met lage inkomens krijgen ondersteuning om te voorzien in eerste levensbehoeften en de mogelijkheid om mee te doen aan de samenleving, bijvoorbeeld door sport en cultuur.
2. Bij een aanvraag voor een uitkering kijkt de gemeente behalve naar wettelijke richtlijnen ook naar de specifieke situatie van de aanvrager.
3. Jongeren horen geen schulden te hebben. Er komt een intensief programma voor preventie van schulden en gedragsverandering, een schuldenfonds kan daarbij een belangrijk instrument zijn.
4. Uitkeringsfraude blijft aangepakt worden, waarbij de nadruk ligt op preventie. Een goed armoedebeleid blijft alleen betaalbaar als misbruik wordt bestraft.
5. Nijmegen stopt met het inzetten van dure incassobureaus.
6. Inwoners kunnen gebruik maken van een stadspas waarmee op goedkope en laagdrempelige wijze gebruik kan worden gemaakt van sport, cultuur, OV, en andere maatschappelijke voorzieningen.

Wat hebben we bereikt?

- Jongeren kunnen op het ROC terecht bij een Jongerenloket voor vragen over financiën en ondersteuning bij budgetbeheer.
- In de tweejaarlijks minima-effectrapportage wordt zichtbaar bij welke groepen mensen de stapeling van maatregelen het hardste aankomt en welke ondersteuning noodzakelijk is. Er is daarbij speciale aandacht voor zzp'ers.
- Voor mensen met een laag inkomen bieden we een collectieve aanvullende verzekering voor ziektekosten (CAZ) aan.

- Er is een 'Aanvalsplan armoede en schulden' zodat woningcorporaties, sociaal wijkteams en verzekeraars schuldenproblemen vroegtijdig signaleren.

1.3 Onderwijs

Investeren in onderwijs is investeren in de toekomst. Goed onderwijs betekent les krijgen op kwalitatief hoog niveau door docenten die de kunst van het lesgeven verstaan. Voor GroenLinks is onderwijs meer dan taal en rekenen alleen. Ook educatie over natuur, gezonde voeding en cultuur is belangrijk. Daarnaast vindt GroenLinks het belangrijk dat kinderen leren over diversiteit, in de breedste zin van het woord. Er is oog voor kinderen die, om wat voor reden dan ook, achterblijven. We bestrijden laaggeletterdheid bij zowel kinderen als volwassenen. GroenLinks vindt een goede samenwerking met de Radboud Universiteit en de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen belangrijk.

Onze actiepunten

1. Iedere jongere zit op school of volgt een leerwerktraject. Bij problemen wordt samen met de jongere en zijn/haar ouders gezocht naar een oplossing.
2. De gemeente zet in op goede voor- en vroegschoolse educatie. Dit voorkomt dat kinderen op de basisschool beginnen met een achterstand.
3. Volwassenen krijgen (een tweede en betaalbare) mogelijkheid om een achterstand in taal weg te werken.
4. Samen met het onderwijs biedt de gemeente passende opvoed- en opgroeiondersteuning aan docenten, het gezin en leerlingen waar deze zorg nodig is.
5. Er komt een plan 'Verduurzaming scholen' met daarin subsidies voor duurzaamheids- en ventilatiemaatregelen voor schoolklassen. Dat is goed voor de gezondheid van kinderen en docenten en tevens een impuls voor de lokale economie.
6. In met name de bouw- en installatiebranche is een schreeuwend tekort aan geschoold technisch personeel dat om weet te gaan met verduurzaming van de bouw, zoals isolatiemaatregelen. Samen met het onderwijs (met name het mbo) geeft de gemeente nog meer prioriteit aan het zoeken naar scholings- en bijscholingsmogelijkheden.
7. Iedere school heeft een schooltuin en een groen schoolplein. De realisatie en organisatie van de schooltuinen en groene schoolpleinen wordt meegenomen in de prestatieafspraken met schoolbesturen, de Bastei en het IVN.
8. De gemeente weegt bij aanbestedingen mee hoeveel stage- en leerwerkplekken opdrachtnemers scheppen. Als grote werkgever biedt de gemeente meer traineeships aan, ook voor mbo-studenten.
9. Om Nijmegen een bruisende, internationale studentenstad te laten blijven, blijft het aantrekkelijk voor studenten zich hier te vestigen na hun afstuderen.

Wat hebben we bereikt?

- Schoolverzuim en voortijdig schoolverlaten neemt af.

- Het schoolmaatschappelijk werk is behouden dankzij geld van de gemeente.
- Basisscholen worden gestimuleerd om groene schoolpleinen aan te leggen.
- Kinderen krijgen voorlichting over gezondheid en risico's van overgewicht.
- Op scholen is aandacht voor seksuele diversiteit en het tegengaan van pesten.
- Met werkgevers zijn afspraken gemaakt over leerwerkplekken en stageplaatsen.
- Samen met ouderraden worden onveilige schoolroutes geïventariseerd en aangepakt.
- Ondanks landelijke bezuinigingen, wordt in Nijmegen goede en leerzame natuureducatie gegeven.

1.4 Jongeren en jeugdzorg

Kinderen en jongeren doen ertoe in Nijmegen. GroenLinks neemt hun wensen serieus. We betrekken hen actief bij (politieke) besluitvorming door samenwerking met de jongerenraden op wijkniveau, de kindergemeenteraad en Jimmy's. GroenLinks wil dat iedere jongere de school met een diploma verlaat. Kinderen krijgen letterlijk de ruimte door voldoende sport- en speelvoorzieningen.

Soms komen kinderen of jongeren in zulke grote problemen dat zij hulp nodig hebben. GroenLinks vindt dat jeugdzorg snel moet kunnen optreden, omdat zo veel leed kan worden voorkomen. Daarom vinden wij lange wachttijden bij jeugdzorg onacceptabel. Deze zorg moet goed aansluiten bij wat kinderen en jongeren nodig hebben. Dit kan bereikt worden door met alle betrokkenen in gesprek te gaan, jongeren én ouders/verzorgers.

Ook vindt GroenLinks het belangrijk dat er meer voorlichting komt over seksualiteit, en drank- en drugsgebruik. Preventie door middel van voorlichting is effectiever dan het bestrijden van de gevolgen en bespaart veel leed.

Onze actiepunten

1. In elke buurt zijn er voldoende groene speelplekken voor kinderen en jongeren van álle leeftijden. Voor 18-minners zijn er hangplekken in alle wijkcentra.
2. Onverantwoorde wachttijden voor jeugdzorg worden voorkomen. Er komt een pilot met specialisten jeugd-ggz in de sociale wijkteams.
3. Door de inzet van nieuwe communicatiemiddelen weten jongeren de weg naar de gemeente beter te vinden.
4. Schoolpleinen worden zoveel mogelijk onderdeel van de openbare buitenspeelruimte.
5. Ieder voorjaar vindt er een 'wijk-kijk' plaats: samen met de buurtkinderen inspecteert de gemeente de speelplekken. Wat kapot is, wordt gerepareerd of vervangen en rommel wordt opgeruimd.
6. Bij de aanleg van nieuwe (natuur)speelplaatsen en het opknappen van de huidige speelplaatsen wordt zoveel mogelijk gebruik gemaakt van natuurlijke elementen.
7. Elke schoolomgeving moet veilig zijn. Bij scholen waar de verkeerssituatie (deels) onveilig is wordt de situatie aangepakt.

Wat hebben we bereikt?

- Jongeren worden bij de (politieke) besluitvorming betrokken.
- In de gemeentelijke adviescommissie JMG (Jeugd, Maatschappelijke Opvang en Gehandicapten) zijn ook jongeren vertegenwoordigd.
- Er is een kindergemeenteraad waarbij kinderen leren over het functioneren van de gemeente. Er wordt daadwerkelijk geluisterd naar hun ideeën.
- Samen met jongeren voeren welzijnsorganisaties activiteiten uit in wijken.
- Jongerenwerkers worden betrokken bij de Veilig Wijkteams.
- Om onnodige en dure opnames in de jeugdzorg te voorkomen is een pilot gestart om jeugd-ggz toe te voegen aan de sociale wijkteams.
- Er is fors geïnvesteerd in jeugdzorgexpertise op scholen zodat in een vroeger stadium problemen worden gesignaleerd.

1.5 Zorg en welzijn

In de zorg staat aandacht voor de mens centraal. Er is ruimte om te kijken naar wat iemand kan en zelf wil. GroenLinks staat voor een lokale overheid die dit faciliteert. Dit kan bijvoorbeeld door het bieden van gerichte hulp of het ondersteunen van vrijwilligers en mantelzorgers. Het is belangrijk dat professionele hulpverleners, verpleegkundigen in de thuiszorg, schuldhulpverleners, de huishoudelijke hulp, mantelzorgers, vrijwilligers en andere begeleiders goed met elkaar samenwerken en elkaar snel weten te vinden. Door sport en beweging te stimuleren, te werken aan gezonde lucht, en gezonde voeding aan te bieden op scholen, zetten we in op een goede gezondheid voor alle Nijmegenaren.

In de zorg zoeken we naar een balans tussen wat mensen zelf (nog) kunnen, informele zorg van leden uit iemands sociale netwerk en professionele zorg en ondersteuning. Voor de meest kwetsbaren zal altijd een vangnet beschikbaar blijven. GroenLinks wil de thuiszorg op peil houden. Daarom hanteert Nijmegen het principe van een schoon en leefbaar huis. Wat dat is, verschilt per cliënt en wordt in overleg bepaald. Zorg is dichtbij in de vorm van sociale wijkteams en de Stedelijk Informatie Punten (STIPS). Per wijk kan het verschillen welke voorzieningen aanwezig moeten zijn.

Onze actiepunten

1. De gemeente zet in op een sterk preventief beleid met een focus op het stimuleren van een gezonde en duurzame leefstijl. Er is goede begeleiding naar zorg wanneer dat nodig is.
2. Een eigen financiële bijdrage voor het krijgen van zorg staat in eerlijke verhouding tot het inkomen.
3. Het Persoons Volgend Budget (PVB) of een Integraal Persoonsgebonden Budget (IPGB) bij intensieve zorgvragen zijn goede instrumenten waarmee mensen zelf hun zorg regelen. Bij toekenning wordt gekeken of mensen PGB-vaardig zijn.
4. Ervaringsdeskundigen zijn waardevol in de zorg (zij weten immers het beste wat wel of juist niet werkt) en krijgen daarom een goede opleiding en beloning.

5. Nijmegen geeft invulling aan het VN verdrag 'inzake de rechten van personen met een handicap' door een plan van aanpak te maken voor diverse leefgebieden en stimuleert maatschappelijke partners en ondernemers om er ook mee aan de slag gaan.
6. Informatie van de gemeente Nijmegen (folders, brochures) wordt opgesteld in makkelijk te begrijpen Nederlands en is toegankelijk voor mensen met een visuele beperking.
7. Elke wijk krijgt een 'sociale broedplaats', fysiek maar zeker ook virtueel, waar mensen elkaar kunnen ontmoeten om ideeën uit te werken en projecten gezamenlijk op te pakken. Zo kunnen mensen in hun eigen omgeving bepalen welke voorzieningen en ondersteuning nodig zijn.
8. Zorgverleners zetten meer in op het actief burgerschap van diegene die zij zorg en/of begeleiding bieden.
9. Mensen met een beperking, chronische ziekte, of een psychosociaal probleem ontvangen ondersteuning die hen in staat stelt om aan de samenleving mee te kunnen blijven doen en/of om thuis te kunnen blijven wonen.

Wat hebben we bereikt?

- Landelijke bezuinigingen op de huishoudelijke hulp zijn in Nijmegen gecorrigeerd: de zorg is behouden voor mensen die dat nodig hebben.
- Er blijft een vorm van het PGB bestaan voor iedereen die er aanspraak op kan maken.
- Er is een stadsdekkend netwerk van 10 sociale wijkteams gerealiseerd. De capaciteit van deze wijkteams werd verhoogd bij hoge werkdruk.
- Mantelzorgers en andere zorgverleners kunnen in Nijmegen 400 uur per jaar tegen een goedkoper tarief parkeren.
- Om beter aan te sluiten bij de diversiteit in de stad besteden zorgaanbieders meer aandacht aan het kunnen omgaan met mensen met een verschillende achtergrond (cultuursensitief werken). Dat is in subsidie- en inkoopvoorwaarden vastgelegd.
- Met woningbouwcorporaties zijn afspraken gemaakt over huisvesting voor mensen uit de opvang, zodat begeleiding bij het zelfstandig wonen beter mogelijk is.
- Statushouders en werkzoekenden die psychische kwetsbaar zijn, worden intensief en actief op hun werkplek ondersteund. Dat levert uitstroom uit de uitkering en verbetering van de gezondheid op.
- Aan mensen die meer dan 8 uur per week mantelzorg leveren, kan jaarlijks een bedrag van € 200,- worden gegeven (mantelzorgcompliment).
- Mantelzorgers geven we mogelijkheden om zelf ook af en toe tot rust te komen door anderen tijdelijk de zorg voor de zorgbehoevende over te laten nemen (respijtzorg).
- Bewoners en cliëntenorganisaties worden actief betrokken bij het ontwikkelen en uitvoeren van het beleid rond zorg, welzijn en wonen.
- Het initiatief van AED Dukenburg en HartslagNijmegen is ondersteund waardoor het netwerk van levensreddende AED's vergroot is.

1.6 Duurzame economie en ondernemerschap

GroenLinks staat voor een economie die schone, groene en duurzame bedrijven aantrekt en vasthoudt. Het midden- en kleinbedrijf is belangrijk voor de lokale werkgelegenheid. In onze stad werken ook veel mensen als zelfstandige. De gemeente kan hen helpen met informatie over het ondernemerschap en leegstaande panden kunnen worden ingericht als werkplaatsen en flexplekken voor zzp'ers. De talrijke creatieve en innovatieve initiatieven in onze stad krijgen de ruimte. Voor bedrijven met duurzame producten of dienstverlening maken we het extra aantrekkelijk om zich in Nijmegen te vestigen.

Nijmegen kent een goed opgeleide bevolking en is door de hoogwaardige voorzieningen en infrastructuur aantrekkelijk als vestigingsplaats voor bedrijven en werknemers. De stationslocaties in onze stad zijn van groot belang voor de aantrekkingskracht en bereikbaarheid van onze stad. Door te investeren in deze stationslocaties, de binnenstad en onze groene omgeving blijft Nijmegen aantrekkelijk als stad om te werken. Nijmegen heeft binnen- en buitenlandse toeristen veel te bieden: een bruisende stad en een prachtige groene omgeving. Onze stad wordt internationaal steeds bekender om onze geweldige infrastructuur voor de fiets.

Onze actiepunten

1. De economische focus blijft gericht op circulaire economie en slimme duurzaamheid. Bedrijven die hieraan bijdragen, worden actief benaderd om zich te vestigen in onze stad. We kijken daarbij goed naar wat de regio nodig heeft.
2. Nijmegen speelt in op de trend om productie dichtbij te organiseren. Door te investeren in een duurzame stad, ontstaat werkgelegenheid voor bouwvakkers, installateurs en monteurs.
3. Zelfstandigen worden nog meer erkend als economische factor van belang. Zij krijgen ruimte en ondersteuning om te ondernemen.
4. De gemeente gebruikt haar inkoopkracht om innovaties te stimuleren en te ondersteunen op weg naar de nieuwe circulaire economie.
5. Startups krijgen alle kansen. De positie van startup-verzamelgebouwen wordt versterkt. Mogelijk kunnen daar ook re-integratietrajecten plaatsvinden. Er komt een premie voor ondernemers die samenwerken.
6. Het centraal station in Nijmegen wordt een volwaardig knooppunt voor mobiliteit, ontmoeting, werk en ook ontspanning. Aan de westzijde komt een volwaardige ingang met alle faciliteiten zoals fietsroutes en fietsparkeervoorzieningen. Aan de oostkant ontstaan aantrekkelijke looproutes naar de stad, nieuwe woningen op de plek van Metterswane en meer ruimte voor groen.
7. Nijmegen werkt samen met ondernemers aan prettige en veilige winkelgebieden. Een gevarieerder winkelaanbod wordt gestimuleerd.
8. Binnenstedelijke locaties en verouderde bedrijfspanden (industrieel erfgoed) worden beter benut voor creatieve bedrijvigheid, cultuur, verticale- en stadslandbouw en (sociale) innovatie. Het gebied rond Vlaamsegas/Tweede Walstraat wordt als eerste aangepakt. Ook kunnen leegstaande panden geschikt gemaakt worden om dienst te doen als bedrijfsverzamelgebouw voor zzp'ers en organisaties. Regelluwe zones kunnen hierbij helpen.

9. GroenLinks wil dat de gemeente een voortrekkersrol inneemt in het samenbrengen en zo verder stroomlijnen van groene initiatieven ter verduurzaming en vergroening van de stad. De bedoeling is dat er continu wordt geïnventariseerd over hoe de onbenutte vierkante meters aangewend kunnen worden om de leefbaarheid op een functionele, groene manier te verbeteren. Voorbeelden hiervan zijn natuurspeeltuinen, stadslandbouw, volkstuinten, stadsboerderijen, en plukbossen.
10. Nijmegen komt beter op de kaart te staan voor toeristen en dagjesmensen. Naast cultuur profileren we de stad sterker op natuur en fietsrecreatie.
11. De citymarketing van Nijmegen wordt uitgevoerd door een externe stichting waarin gemeente, onderwijs, cultuur, Vierdaagse, en binnenstadondernemers zijn vertegenwoordigd. Dit gebeurt via één digitaal platform.
12. Waardevolle duurzame projecten die worden opgezet door ondernemers of inwoners krijgen ondersteuning. Zo kunnen bewoners die samen een coöperatie oprichten gebruik maken van het ondernemersloket.

Wat hebben we bereikt?

- Startups krijgen meer ruimte en ondersteuning om zich te kunnen ontwikkelen. Een voorbeeld daarvan is StartUp Nijmegen met 45 samenwerkende startende ondernemers.
- Vanuit de visie Rijk van Nijmegen Circulair wordt gewerkt aan een circulaire topregio. De eerste resultaten zijn zichtbaar: luierverwerking in de zorg, het organiseren van circulair bouwen en het verwerken van ons eigen textielafval tot nieuwe garens voor naaiateliers in de regio.
- Leegstand van winkels en kantoren wordt actief tegen gegaan.
- In de regio Arnhem-Nijmegen-Wageningen worden projecten gestimuleerd die de thema's food, health en energy verbinden en versterken.
- Er wordt gewerkt aan de Nijmeegse binnenstad als een bruisende ontmoetingsplaats.
- Voor de stationslocaties Nijmegen Heijendaal en Centraal is extra geld beschikbaar.
- Een excellente infrastructuur van snelfietspaden maakt Nijmegen aantrekkelijk voor snel, gezond en duurzaam woon-werkverkeer.
- Nijmegen als fietsstad kreeg in 2017 een extra boost na het drukbezochte Velo-City waarbij 1500 (inter) nationale professionals onder de indruk raakten van onze fietsvriendelijke inrichting van de stad.
- De ringstraten (zoals de van Welderenstraat) zijn fietsstraten geworden. De binnenstad wordt meer het domein van fietsers en voetgangers.
- De Waalkade wordt autovrij en krijgt een groene inrichting.
- De Bloemerstraat is opgeknapt en 30 km/u zone geworden, net als alle andere straten in de binnenstad.

1.7 Sport

Bewegen is gezond en belangrijk. Daarom vindt GroenLinks dat er in wijken voldoende en goed onderhouden sport- en spelvoorzieningen aanwezig moeten zijn. We blijven inzetten op verduurzaming van sportaccommodaties. Ook zet GroenLinks in op de stimulering van gezond(er) voedsel in sportkantines. Sport is voor iedereen, ook voor mensen met een handicap, met andere culturele

achtergrond of LGHBTQ'ers. In juli 2016 verwelkomde Nijmegen 2400 mensen die meededen met de Special Olympics, het grootste sportevenement van Nederland voor mensen met een verstandelijke beperking. Daarmee lieten we zien dat sporten voor iedereen is. Ook blijft de gemeente Nijmegen het initiatief Uniek Sporten, dat goede resultaten behaalt, steunen. De gemeente behoudt daarnaast het gevarieerde sportaanbod voor senioren. Niet alleen sporters maar ook sportverenigingen ondersteunen we, zoals bij de Spiegelwaal.

Onze actiepunten

1. Samenwerking tussen sportverenigingen onderling en de samenwerking met het onderwijs, de naschoolse opvang, fitnesscentra en zorginstellingen wordt gestimuleerd. Scholen bieden sport aan als naschoolse activiteit.
2. Om meer jongeren te laten sporten krijgen alle leerlingen in het basis- en voortgezet onderwijs een kennismakingsprogramma bij verschillende sportverenigingen. De deelname van migrantenjongeren -vooral meisjes - aan sportverenigingen wordt extra gestimuleerd.
3. Sportverenigingen krijgen zo nodig financiële steun om te kunnen zorgen voor een breed, toegankelijk en betaalbaar sportaanbod. Financiële steun aan commerciële sportverenigingen is niet wenselijk.
4. Discriminatie en geweld op sportvelden en sportclubs wordt tegengegaan.
5. Iedere Nijmegenaar, ongeacht leeftijd of achtergrond, moet kunnen (leren) zwemmen en fietsen.
6. Het in 2012 ingestelde zwemfonds wordt de komende periode grondig geëvalueerd. Indien nodig wordt schoolzwemmen heringevoerd.
7. In woonwijken worden op meerdere plaatsen bewegingstoestellen voor senioren geplaatst.

Wat hebben we bereikt?

- Zwembad Dukenburg is opengehouden dankzij inzet van wijkbewoners bij het beheer.
- Sportaccommodatie de Dennen is gerealiseerd. Naast turnen en judo worden hier ook sportmedische voorzieningen en talentbegeleiding gehuisvest.
- De gemeente ondersteunt sportinitiatieven voor groepen die extra aandacht verdienen, zoals mensen met een beperking.
- Aangepast sporten voor mensen met een beperking wordt actiever gepromoot door het goed lopende project Uniek Sporten.
- Kinderen uit gezinnen met een laag inkomen krijgen financiële ondersteuning om aan sport te doen.

Hoofdstuk 2

Nijmegen wordt groener en gezonder

De Nijmeegse energieaanpak werkt. Als we doorwerken in dit tempo is onze stad in 2045 energieneutraal. Dat betekent nogal wat! Om dit te bereiken moeten we de komende jaren de helft van het huidige energieverbruik besparen en alle benodigde energie duurzaam opwekken. Volgens onze routekaart hebben we dan ongeveer 16 windturbines, 1 miljoen zonnepanelen en 40.000 zonneboilers nodig, en moeten we 35.000 woning(equivalenten) aansluiten op het warmtenet. Gezien de klimaatverandering en de wens om onafhankelijk te worden van aardgas uit Rusland en aardolie uit Saudi-Arabië, is de urgentie groter dan ooit.

We werken aan een groene en gezonde stad: met schone lucht om in te ademen en groen om in te bewegen. Het resultaat bestaat uit beweegroutes, voedselbossen, ommetjes, stadslandbouw kortom: initiatieven om inwoners te verleiden om in de buitenlucht te genieten. In de wijken kan iedereen prettig en betaalbaar wonen, ook ouderen en mensen met een beperking die een aangepaste woning nodig hebben. In alle wijken is ruimte voor mensen met een hoog of een lager inkomen. Wat GroenLinks betreft bouwen we alleen energiezuinige woningen en gaan we door met het aansluiten van huizen op schone en duurzame energie in plaats van gas. Dat is goed voor de portemonnee van de bewoners en ook voor het klimaat. Het is belangrijk dat duurzame maatregelen beschikbaar zijn voor mensen met een laag inkomen.

2.1 Alle energie naar de energietransitie

De komende jaren wil GroenLinks dat er per wijk een energieplan komt. Daarin staat hoe samen met bewoners de wijk toekomstbestendig wordt gemaakt en wanneer het gasnet zal worden afgekoppeld. Om onze doelstellingen te halen en de afspraken die in Parijs gemaakt zijn te realiseren, starten we ieder jaar met twee wijken waarin we het gasnet uitfasen, elke wijk met een doorlooptijd van 8 jaar. Hiervoor zijn veel financiële middelen nodig, ook vanuit de Rijksoverheid. GroenLinks vindt dat als het Rijk onvoldoende middelen ter beschikking stelt, de gemeente zelf financiën moet vinden om het uitfasen van het gasnet niet langer uit te stellen.

Onze actiepunten

1. De gemeente zoekt samen met bewoners en buurgemeenten naar goede locaties voor windmolens. Bij voorkeur kunnen onze inwoners (financieel) participeren. De gemeente faciliteert dat alle geschikte daken, van met name bedrijfs- en overheidspanden, worden vol gelegd met zonnepanelen.

2. Voor acht wijken wordt een plan gemaakt waarin staat hoe de wijk wordt losgekoppeld van het aardgasnet. Er is tenminste een miljoen per jaar nodig om dit uit te voeren.
3. Het warmtenet krijgt een uitbreiding naar andere woon- en werklocaties in de stad en er wordt onderzoek gedaan naar het verduurzamen van de warmtebronnen.
4. Gemeentelijke gebouwen worden verder verduurzaamd. Met de besparing op de energierekening worden andere gebouwen verduurzaamd. De gemeente helpt woningcorporaties, scholen, stichtingen en sportclubs om dit voorbeeld te volgen.
5. De gemeente stimuleert initiatieven van burgers en bedrijven op het gebied van energieopwekking en -besparing. Dit kan door financiële impulsen en het vereenvoudigen van regelgeving. Burgerinitiatieven zijn welkom en worden aangemoedigd en ondersteund.
6. Inwoners die op eigen initiatief hun gasaansluiting willen laten verwijderen hoeven hiervoor geen kosten aan de netbeheerder te betalen.
7. Inwoners en bedrijven kunnen centraal in de stad terecht bij een laagdrempelig energieloket voor voorlichting, financiering en begeleiding.
8. Het energieloket blijft adviezen verstrekken over duurzaamheidsmaatregelen voor koopwoningen en de beschikbare financiering hiervan. Ook nieuwe huizenkopers kunnen hier terecht, zodat zij laagdrempelig een duurzame start kunnen maken in hun nieuwe woning.
9. Afgelopen jaren zijn de duurzaamheidsleningen ingevoerd waardoor voorfinanciering van investeringen niet meer nodig is. Deze zijn succesvol en blijven de komende jaren behouden.
10. Samen met woningbouwcorporaties is een ambitieus plan gemaakt om alle huurwoningen te verduurzamen. Huurders die zelfstandig actie willen ondernemen krijgen ondersteuning van de gemeente. Energiearmoede (waarbij de energierekening meer bedraagt dan 10% van het inkomen) wordt uitgebannen: iedereen heeft recht op een lage energierekening.
11. De gemeente blijft zich actief inzetten om bedrijven, deskundigen en organisaties aan elkaar te koppelen om samen een concrete en haalbare route uit te stippelen naar een energieneutraliteit in 2045. De netwerken Power2Nijmegen en NEC (Nijmeegse Economie Circulair) krijgen ondersteuning. De gemeente zorgt ervoor dat de omgevingsdienst voldoende prioriteit geeft aan de handhaving van de wettelijke verplichting voor bedrijven om rendabele energiemaatregelen te nemen.
12. Sportverenigingen die hun accommodatie in eigen beheer hebben, krijgen ondersteuning en stimulering vanuit de gemeente om energiebesparende investeringen te doen. Dat kan buiten- en zaalsportverenigingen veel energiekosten op hun krappe begroting besparen. Voor sportaccommodaties die de gemeente verhuurt is dit staand beleid dat wordt voortgezet.
13. Horeca-ondernemers die energiezuinige alternatieven inzetten voor terrasverwarming krijgen sneller en goedkoper een terrasvergunning.
14. Winkeliers houden hun winkeldeuren en deuren van koelingen dicht, om energie te besparen. Bedrijven nemen de rendabele energiemaatregelen nemen waartoe zij wettelijk verplicht zijn.
15. Er komt een bewustwordingscampagne voor burgers en verhuurders over dat bij vervanging/aanschaf van een fornuis of cv-ketel, met het oog op de aankomende energietransitie, beter direct voor een gasloos apparaat kan worden gekozen.

Wat hebben we bereikt?

- De hoeveelheid duurzaam opgewerkte energie is gestegen naar ruim 9% van het totaal.
- In 2016 is er 17% energie bespaard ten opzichte van 2008.
- Er zijn vier windmolens geplaatst, gefinancierd door bewoners van Nijmegen verenigd in de coöperatie WindpowerNijmegen.
- De woningen in de Waalsprong en in het Waalfront zijn aangesloten op het warmtenet. De doortrekking van het warmtenet naar de stationsomgeving, campus Heyendaal en bedrijventerrein TPN-West wordt voorbereid.
- De verduurzaming van de warmtebronnen van het warmtenet, waaronder geothermie, wordt onderzocht.
- Met de woningcorporaties is afgesproken dat in 2030 75% van de huurwoningen energieneutraal is. Bij deze afspraken is het klimaatakkoord van Parijs leidend.
- De elektriciteit die wordt verbruikt door alle gemeenten in de regio Arnhem/Nijmegen is volledig regionaal ingekocht en afkomstig uit hernieuwbare bronnen. Nijmegen is initiatiefnemer en voortrekker van deze zeer innovatieve aanbesteding.

2.2 Circulaire stad

Het is de ambitie van GroenLinks om van Nijmegen een volledig circulaire stad te maken: sociaal, economisch en cultureel. We omarmen initiatieven die gericht zijn op delen en ruilen, innovatie, hergebruik van grondstoffen, circulair ontwikkelen en bouwen, lokale energiesystemen, het sluiten van kringlopen en regionale voedsel- en energieproductie. Ons ideaal is een stad zonder afval, waarin alle materialen worden hergebruikt en het verbranden van grondstoffen tot het verleden behoort. Het gebruik van een grondstoffenpaspoort, waarin is vastgelegd welke materialen zijn gebruikt, is erg zinvol. Zo kan er bij de bouw al rekening mee worden gehouden dat de materialen uiteindelijk een nieuwe bestemming krijgen.

Onze actiepunten

1. Nijmegen is circulair, zowel economisch, sociaal als cultureel. Circulair inkopen blijft de norm voor de gemeente.
2. Waar nodig ondersteunen we maatschappelijk verantwoorde deelsystemen, het sluiten van (grondstof) kringlopen en (sociale) ruilsystemen.
3. Het 'vervuiler betaalt' principe wordt verder leidend. Voor restafval moet betaald worden en het systeem van omgekeerd inzamelen wordt uitgebreid. Waterverbruik door bedrijven wordt gekoppeld aan de rioleringsheffing: een bedrijf dat water bespaart, houdt meer geld over.
4. De productie en consumptie van regionaal biologisch voedsel wordt gestimuleerd. De gemeente heeft een voorbeeldfunctie door in de kantines en bij evenementen zoveel mogelijk regionale en biologische producten te gebruiken.
5. Bij nieuwbouw en renovatie wordt al nagedacht over de sloop, door te kiezen voor herbruikbare componenten en materialen. De gemeente geeft zo het voorbeeld en stimuleert particulieren en corporaties hierbij. Waar mogelijk wordt dit een onderdeel bij het verstrekken van vergunningen.

6. Het onderhoud van de openbare ruimte wordt de komende periode circulair. Te denken valt aan asfalt, beton, speeltuintoestellen, straatmeubilair en andere zaken in de openbare ruimte.

Wat hebben we bereikt?

- Er is een ambitieus circulair gemeentelijk inkoopbeleid, er wordt bijvoorbeeld alleen nog beton ingekocht dat voor een deel uit gerecycled materiaal bestaat.
- Nijmegen is de eerste gemeente in Nederland die circulair beton heeft gebruikt.
- In vier branches (zorg, afval, maakindustrie en bouw) zijn concrete afspraken gemaakt in de notitie 'Rijk van Nijmegen Circulair', om circulaire ketens te ontwikkelen zoals de luierverwerking in de zorg en de textielverwerking door de DAR.
- Via NijmegenDeelstad.nl zijn er mooie maatschappelijke initiatieven ontstaan, zoals de Repaircafés.
- Er zijn steeds meer deelauto's en deelfietsen.
- Nijmegen de afgelopen periode 'Fairtrade Gemeente' is geworden, daar zijn wij trots op.

2.3 Groen en diervriendelijk

Nijmegen is als 'Green Capital of Europe' een toonbeeld voor andere steden. Groen, duurzaam, en leefbaar met veel aandacht voor het leefklimaat van haar inwoners (mens en dier). Een stad zonder hittestress en die forse regenbuien kan weerstaan. We koppelen regenwater zoveel mogelijk los van het riool. Dit belast het riool minder en zorgt voor verkoeling in warme zomers. De natuur in en rond de stad, fietsroutes, wandelroutes, tuinen, en stadslandbouw maken Nijmegen tot een ontspannen en gezonde stad. Het is belangrijk dat er meer groen en bomen komen. Bomen zijn goed voor de verkoeling, luchtkwaliteit en biodiversiteit in de stad. Door stadslandbouw, moestuinen en schooltuinen komt de voedselproductie dichterbij inwoners. In onze stad zorgen we voor een goede leefomgeving voor dieren. Tegen dierenmishandeling wordt hard opgetreden en in de veehouderij wordt zorg gedragen voor fundamentele zaken als brandveiligheid.

Onze actiepunten

1. Veur-Lent wordt een toonbeeld van duurzame allure. Circulair, energieneutraal, artistiek, natuurlijk, rust, ruimte en schoonheid staan centraal bij de planontwikkeling. De Konikspaarden in de Stadswaard en Schotse Hooglanders op Veur-Lent moeten beschermd worden tegen afval en andere uitwassen van (grootschalige) recreatie.
2. Bewoners die in de eigen omgeving groen willen creëren en beheren krijgen ondersteuning.
3. Kinderen worden gestimuleerd zoveel mogelijk te genieten van groen en natuur. Buurten die natuurspeeltuinen willen opzetten of onderhouden worden daarbij gesteund door de gemeente.
4. Er zijn goede loop- en fietspaden die 's avonds duurzaam worden verlicht. Fietsers, skaters, lopers en bootcampers faciliteren we met extra watertapjes. Op geschikte locaties staan toestellen om 'obstacle runs' of bootcampachtige workouts te houden.
5. Er komen betere fiets- en wandelroutes vanuit de wijken naar de groene kernen in en rond de stad. Deze lopen bij voorkeur ver(der) weg van doorgaande autoverbindingen.

6. Voor inwoners en toeristen is informatie over het prachtige groen in en rond de stad goed vindbaar.
7. Er worden alleen plantensoorten gebruikt die passen bij het klimaat en de omgeving van Nijmegen en een versterking zijn voor de bestaande flora en fauna. Het beheer van gemeentelijke gronden, waaronder bomen en (sloot-)randen wordt (voor zover niet al gebeurt) ecologisch. Waardevolle landschapselementen worden beschermd. Tijdelijke natuur biedt kansen voor verwildering om de biodiversiteit in de stad te stimuleren.
8. Nijmegen blijft zich inzetten voor de bescherming van stadsvogels als de huismus, spreeuw en de gierzwaluw. Dat gebeurt door nestgelegenheid in gebouwen en het rekening houden met de vogels bij inrichting en beheer van het groen. Ook bieden we informatie over vogelvriendelijke maatregelen.
9. Om dieren in de natuur ruimte te geven, worden groene gebieden zoveel mogelijk op elkaar aangesloten. Hiervoor is samenwerking en financiering vanuit de regio nodig.
10. De gemeente legt watervoorzieningen aan bij moestuinen. Basisscholen worden gestimuleerd deel te nemen aan moestuinprojecten en om schooltuinen in te richten, zodat kinderen leren waar hun eten vandaan komt.
11. Er komen (kinder)natuurterreinen aan de rand van de stad en in grote parken, het liefst als schakel tussen wijk en natuur. Deze gebieden hebben een natuurlijk karakter waarbij bezoekers worden uitgenodigd van de paden af te gaan, hutten te bouwen en vruchten en noten te zoeken en te eten. Consumptie van openbare voedselgewassen voor eigen gebruik wordt waar mogelijk gestimuleerd in plaats van beboet. Samen met natuurorganisaties wordt onderzocht waar vruchten en andere gewassen kunnen worden geconsumeerd, en waar de natuur moet worden beschermd.
12. We gaan het gesprek aan met boseigenaren en buurgemeenten over onze wens om meer halfopen begraasd natuurlijk bos, dat vrij doorstruinbaar is, rondom onze stad te realiseren.
13. Markten en initiatieven waar streekproducten verkocht worden, worden aangemoedigd.
14. De gemeente stimuleert bewoners actief om zo weinig mogelijk steen in de tuin te gebruiken. Voor het afkoppelen van regenwater en aanleggen van groene daken blijft subsidie mogelijk. Er wordt onderzocht of de aanschaf van regentonnen en de aansluiting op de dakgoten aanvullend kan worden gestimuleerd, ook voor verhuurders/woningcorporaties.
15. Zwerfafval en hondenpoep worden uit de natuur en het straatbeeld verbannen door preventie en toezicht.
16. Om de stad te koelen en te vergroenen is gevelgroen en dakgroen een goede optie. GroenLinks wil daarvoor extra geld inzetten. Groene daken en gevelgroen leveren een positieve bijdrage aan biodiversiteit, zoals van vlinders en bijen.
17. De beste manier om de stad een groener aanzien te geven, schaduwrijker te maken en te koelen, is met de aanplant van bomen. Door bomen aan te planten kan de steeds grotere hittestress in steden de komende decennia worden tegengegaan.

Wat hebben we bereikt?

- Het rivierpark met de Spiegelwaal, de waalstranden en Veur-Lent is afgerond.
- Het centrum voor natuur en cultuurhistorie (de Bastei) is gebouwd op een prominente plek in de stad.

- Natuur- en milieueducatie wordt niet alleen in de Bastei gegeven, maar ook in de vele schooltuinen, de natuurtuin in de Goffert, de grote schooltuin de Wielewaal en op locaties van andere initiatieven.
- Park West kreeg een voedselbos bij de Novio-kassen. Op andere plekken zijn fruitbomen geplaatst of behouden, zoals in Nijmegen-Noord.
- Wijken kregen nieuwe groene parken zoals het Truus Mastpark in Oost, het park Tijnstraat/Tollenstraat in het Willemskwartier, het park aan de Spechtstraat in het Waterkwartier en het Delabos in Dukenburg.
- Veel groene bewonersinitiatieven zijn (financieel) ondersteund.
- De historische tuin in Lent is ingepast in de nieuwbouwplannen en in het nieuwe Hof van Holland blijven historische groenstructuren behouden.
- Nijmegen zet zich in voor de bescherming van stadsvogels.
- Chemische onkruidbestrijdingsmiddelen worden niet gebruikt door de gemeente.

2.4 Schone lucht

Er is steeds meer informatie beschikbaar over gezondheidsschade door fijnstof. GroenLinks vindt schone lucht belangrijk. De afgelopen periode is dan ook een roetreductienorm afgesproken. We willen tenminste 40% minder roetdeeltjes in de lucht en daarvoor is het nodig om onder andere luchtvervuiling door de binnenvaart te verminderen. Nijmegen werkt hier internationaal aan. Inwoners kunnen zelf ook veel doen, zoals bewust omgaan met houtstook in kachels, haarden en barbecues. Ook de luchtverontreiniging door brommers en scooters, met name op fietspaden, moet drastisch verminderen. We stimuleren elektrisch vervoer en werken aan zero-emissie-stadslogistiek. De bevoorrading van bedrijven vindt alleen nog plaats door voertuigen zonder verbrandingsmotoren.

Onze actiepunten

1. In Nijmegen komt een milieuzone. Dit geeft op den duur de mogelijkheid om vervuilende voertuigen (vervuilende vrachtauto's, oude auto's, tweetaktmotoren, etc.) buiten de zone te houden.
2. Reductie van roet in de lucht wordt gerealiseerd door onder andere bewoners te wijzen op de luchtvervuiling door houtstook en barbecues. Er wordt onderzocht hoe het gebruik van fijnstoffilters voor houtkachels bevorderd kan worden.
3. Elektrisch vervoer wordt gestimuleerd en gefaciliteerd met laadpalen en parkeerplaatsen.
4. De binnenstad krijgt zo snel mogelijk zero-emissie-stadslogistiek, te beginnen overdag.
5. Brommers en scooters gaan van de fietspaden af op de plaatsen waar alternatieve routes bestaan.

Wat hebben we bereikt?

- De Waalkade krijgt een groene uitstraling zonder doorgaand autoverkeer.
- Met een van de beste fietsinfrastructuren ter wereld verleiden we steeds meer reizigers tot gezond reizen.
- Met een speciale houtstook-app maakt Nijmegen gebruikers van open haarden, houtkachels en buitenvuren bewuster van de hinder die het verbranden van hout kan veroorzaken bij verschillende weertypen.

- Er zijn meer dan 100 laadpunten in de stad geplaatst voor elektrische auto's.
- Binnenstadbevoorrading voor elektrisch vervoer en/of de fiets heeft ruimere venstertijden.
- Er is aan de Waalhaven, in de Lindenberghaven en binnenkort ook in de Waalhaven walstroom aanwezig.
- Er geldt een generatorverbod als walstroomvoorzieningen voorhanden zijn, dit bespaart veel nare uitstoot van dieselaggregaten.
- Er is een mobiele walstroomvoorziening met een gasgenerator met name voor de industriële havens.
- Nijmegen is partner in EU-project CLINSH waar schone scheepvaarttechnieken worden getest en gepromoot.
- We stimuleren LNG-tankers: de vergunning voor LNG-tankers bij ENGIE is voor de binnenvaart afgegeven.
- Differentiatie van haventarieven voor schone schepen, schepen met Green Award erkenning krijgen 15% korting. De haven van Nijmegen heeft zelf ook een Green Award erkenning.
- Het prijswinnende smart-emissies project (Slimste stad van Nederland 2016) beoogt samen met bewoners luchtkwaliteit en geluidsniveaus te meten. Zo kunnen we samen zien waar mogelijke oplossingen liggen.
- Er is heel veel promotie geweest voor schoon vervoer, zoals lopen en fietsen.

2.5 Meer mobiliteit en minder auto's

Nijmegen loopt voorop in het verduurzamen van de mobiliteit in de stad. Alle bussen in de stad rijden op groen gas. We hebben een indrukwekkend netwerk van snelle fietspaden, wat ons onder andere de titel Fietsstad 2016 opleverde. In de binnenstad wordt meer ruimte gecreëerd voor voetgangers en fietsers. Ondertussen groeit het autoverkeer verder, maar de stad groeit niet mee. GroenLinks wil geen dagelijkse files in de stad. Om die reden verleiden we automobilisten die korte ritjes maken, om voor een ander vervoermiddel te kiezen. Ook maken we de wegen in de stad rustiger en veiliger. Verkeer dient zoveel mogelijk de snelweg of de S100 te gebruiken. In de stad zelf krijgt bestemmingsverkeer voorrang op doorgaand verkeer en de inrichting van de straten moet daarbij aansluiten. We gunnen de omwonenden van de Graafseweg een beter leefmilieu.

Onze actiepunten

1. Lopen en fietsen moet aantrekkelijker en comfortabeler zijn dan autorijden in de stad. Fiets- en looproutes worden verbeterd, waardoor ze veiliger en mooier worden.
2. Bij de eerstvolgende aanbesteding van het Openbaar Vervoer kiest Nijmegen voor zero-emissie openbaar vervoer.
3. Geen grote bussen meer door de Burchtstraat en daarmee ruimte om deze statige straat smaakvoller, gezelliger en groener in te richten. De binnenstad blijft voor iedereen goed bereikbaar met de bus.
4. Het aantal fietsparkeerplaatsen in de openbare ruimte wordt uitgebreid, niet alleen in de binnenstad, maar ook in woonwijken.
5. De gemeente stimuleert auto- en fietsdeelsystemen.
6. De Graafseweg wordt ingericht als lokale weg voor bestemmingsverkeer. Dat leidt tot schonere lucht, lagere snelheid van het verkeer en meer verkeersveiligheid.

7. De Prins Maurits­singel verdient een betere en met name groenere in­richting. Er worden maatregelen genomen zodat automobilisten zich beter aan de maximale snelheid houden.
8. Nijmegen blijft zich inzetten voor snellere en comfortabelere fiets- en OV-­verbindingen naar Duitsland. We onderzoeken voor de OV-­verbinding tussen Nijmegen en Kleve, met minimaal tussenstops in Groesbeek, Kranenburg en Donsbrüggen/Nütterden, en de mogelijkheid om op deze verbinding nieuwe, innovatieve en bij voorkeur energieneutrale voertuigen in te zetten.
9. Bij grote concerten, evenementen en festivals komen er goede regelingen om bezoekers zoveel mogelijk met het OV te laten komen, zoals bij de Zevenheuvelenloop en de Marikenloop al jaren gebeurt. Dat vermindert de verkeersdruk op de stad en verbetert de luchtkwaliteit.
10. We gaan opnieuw de discussie aan met de gemeente Berg en Dal om de Ooijsebandijk zeven dagen per week prettig fiets en beloopbaar te maken.

Wat hebben we bereikt?

- Er komt meer ruimte voor voetgangers en fietsers in de binnenstad.
- De Waalkade krijgt een groene uitstraling, zonder doorgaand autoverkeer.
- Nijmegen kent een succesvol fietsbeleid: er is 50 km snelfietspad aangelegd en er staat nog 30 km gepland. In 2016 was Nijmegen Fietststad van Nederland.
- De op- en afgangen van de Waalbrug en Snelbinder zijn verbeterd voor fietsers.
- De stations Nijmegen en station Nijmegen Heyendaal worden verbeterd. Het benodigde geld is hiervoor beschikbaar.
- Het eerste deel van de Graafseweg, de Tweede Oude Heselaan, de Daalseweg, de Slotemaker de Bruïnestraat, de Oude Molenweg, en het zuidelijk deel van de Heyendaalseweg zijn aangepakt en verkeersveiliger gemaakt.
- Door samenwerking met alle betrokken (onderwijs-)partijen wordt de campus Heyendaal beter bereikbaar.

2.6 Betaalbare en duurzame woningen

Voor iedereen moet er in Nijmegen een betaalbare woning zijn. Daarvoor is de inzet van woningcorporaties en andere ontwikkelaars nodig. De gemeente maakt afspraken over de bouw van voldoende huurwoningen voor mensen met een laag- of middeninkomen én over betaalbare koopwoningen. In de nieuwste wijken in de Waalsprong kiezen we ervoor om niet alles volledig vol te bouwen, maar ruimte te bieden aan groen.

GroenLinks vindt een gastvrije stad van groot belang. Goede huisvesting maakt het voor studenten aantrekkelijk om naar Nijmegen te komen en zorgt ervoor dat werkende (afgestudeerde) jongeren in onze stad blijven wonen. Dat is belangrijk voor de economie en de aantrekkelijkheid van onze stad. De komende jaren werken we daarom verder aan voldoende nieuwbouw op locaties nabij de campus, het centraal station en de binnenstad. Om afgestudeerden woonruimte te bieden in onze stad maken we afspraken met SSH& en andere woningcorporaties. Zo zorgen we voor gemengde wijken en maken we Nijmegen nog interessanter voor bedrijven en organisaties om zich te vestigen.

De kamerpanden in de bestaande woonwijken hebben onze nadrukkelijke aandacht: in deze panden moet de brandveiligheid op orde zijn. Daarom willen we een intensievere controle door de brandweer. Inpandig of in de directe nabijheid moeten voldoende veilige fietsenstallingen aanwezig zijn. Ook de tijdelijke opslag van vuilniszakken dient op orde te zijn om overlast tegen te gaan. Waar nodig, is GroenLinks bereid extra geld uit te trekken om toezichthouders en politie meer capaciteit te geven om woonoverlast, ook buiten kantoortijden, gericht aan te pakken.

Onze actiepunten

1. Nieuwbouwwoningen zijn gasloos. Met projectontwikkelaars en beleggers worden afspraken gemaakt over energiezuinig wonen. Nieuwbouw moet netto energie opleveren.
2. In Nijmegen zijn voldoende kwalitatief goede en betaalbare kamers en woningen beschikbaar voor studenten en werkende jongeren.
3. Bij het toewijzen van huurwoningen kiezen we voor de outsiders op de woningmarkt: starters, senioren en mensen met een beperking.
4. Het verhuren van een eengezinswoning aan kamerbewoners, mag alleen als de verhuurder zorgt voor goed onderhoud, fietsenstallingen en geluidsreducerende maatregelen.
5. Panden die illegaal verkamerd zijn, worden opgespoord en eigenaren moeten tegen een hoog tarief alsnog de benodigde vergunningen aanvragen. Er komen meer middelen voor toezicht en handhaving. Wij besteden speciale aandacht aan de situatie van kamerhuurders in momenteel illegaal verkamerde woningen. Verhuurders die zaken goed op orde hebben, worden door de gemeente in een positief daglicht gesteld.
6. De gemeente ondersteunt huurders door de inzet van 'huurteams'.
7. Statushouders behouden hun urgentie. De wachtlijst voor andere inwoners mag niet langer worden. Zo nodig worden er extra woningen gebouwd.
8. De gemeente zorgt samen met woningcorporaties voor de realisatie van innovatieve woonconcepten voor specifieke doelgroepen (bijvoorbeeld senioren, verstandelijk gehandicapten of mensen met psychiatrische problematiek).
9. De gemeente stimuleert mensen om in georganiseerd verband woningen te bouwen. Gemeenschappelijke wooninitiatieven krijgen financiële ondersteuning.
10. Het is belangrijk dat er voldoende maatschappelijke opvang voor dak- en thuislozen is. Mensen die de maatschappelijke opvang verlaten, krijgen snel een huurwoning.
11. GroenLinks wil een aantal betaalbare huurwoningen oormerken voor Nijmeegse scholieren en studenten in het mbo, hbo of wo, die aan het einde van hun studie zitten (die hun opleiding bijvoorbeeld voor tenminste tweederde hebben afgerond). In deze woningen kunnen zij langere tijd blijven wonen na het behalen van hun diploma.
12. Bij nieuwbouw wordt uitdrukkelijk gekozen voor sociaal-economisch gemengde wijken om segregatie tegen te gaan. Gemengde wijken zorgen voor gezonde gemengde scholen.
13. Het toewijzen van woningen aan statushouders doen we bij voorkeur aan hen die in de Nijmeegse AZC's verblijven en zo een lokaal netwerk hebben opgebouwd. Om hun integratiekansen te vergroten, kiezen we voor gemixte huisvesting met andere (jongere of studerende) Nijmegenaren. We bouwen in onze stad voldoende nieuwe huurwoningen zodat de wachttijden voor iedereen omlaag gaan.

14. Gemeente Nijmegen stimuleert via kleinschalige en gemengde huisvesting van statushouders op een positieve manier de ontmoeting met andere inwoners van Nijmegen
15. Bij de ontwikkeling van nieuwbouw worden oude landschappelijke structuren zoveel mogelijk behouden, denk hierbij aan oude boomgaarden in Nijmegen Noord, knotwilgen en fruitbomen.

Wat hebben we bereikt?

- De woningmarkt is aangetrokken en wordt er in Nijmegen weer volop gebouwd. Het aandeel sociale huurwoningen is gegroeid en zal komende jaren toegroeien naar de vraag.
- Met woningbouwcorporaties zijn afspraken gemaakt over het verduurzamen van het totale woningbezit. Gezamenlijk hebben we een kaart van de stad gemaakt waarop staat waar de kansen liggen om woningen snel te verduurzamen en is een routekaart gemaakt voor de komende jaren. Om grootschalig te starten met verduurzamen van woningen zijn juridische en financiële voorwaarden vanuit de Rijksoverheid nodig.
- De ongedeelde stad, met diverse bewoning per wijk, is als principe overeind blijven staan. Er is geld uitgetrokken voor sociale huur in de Indische buurt en voor middeldure huur voor een betere doorstroming van goedkope woningen.

Hoofdstuk 3

Nijmegen wordt diverser en creatiever

Nijmegen is een kleurrijke en bruisende stad met de blik naar buiten. Dat is geen vanzelfsprekendheid. Een open en ontspannen samenleving vergt permanent aandacht en debat. GroenLinks is er trots op dat we in Nijmegen proberen inwoners met elkaar verbinden, en samenwerken aan vertrouwen in elkaar en in het bestuur van de stad. In onze stad zijn afkomst, religie, seksuele oriëntatie, geslacht of beperking geen belemmering om volop mee te kunnen doen en van het leven in de stad te kunnen genieten. Nijmegen biedt mensen die op de vlucht zijn voor oorlog of onderdrukking een veilige haven. Tijdens hun procedure zijn vluchtelingen onderdeel van onze gemeente. Het is ontoelaatbaar dat inwoners zich onveilig voelen in hun eigen omgeving of dat ze worden weggepest of mishandeld. Het voorkomen van criminaliteit en van problemen als gevolg van radicalisering en polarisatie heeft prioriteit.

Het opgeknapt Valkhofpark wordt een groene oase, waar museumbezoekers uit het hele land – en daarbuiten – na hun bezoek aan museum Het Valkhof tot rust kunnen komen. In het nieuwe Waalfront willen we dat industrieel erfgoed hand in hand gaat met oude en nieuwe ambachten, ontspanning en cultuur. Cultuur draagt bij aan creatieve en persoonlijke ontwikkeling en verbindt mensen. GroenLinks vindt het daarom belangrijk dat alle kinderen al jong toegang krijgen tot cultuur - onafhankelijk van het inkomen van hun ouders.

De gemeente zoekt samen met bewoners naar oplossingen voor de stad. GroenLinks omarmt burgerinitiatieven en ondernemende Nijmegenaren die zelf aan de slag willen. Iedereen die mee wil doen moet gehoord worden: mondige burgers die makkelijk meepraten, maar ook inwoners voor wie meepraten wat minder vanzelfsprekend is. We ondersteunen daarom experimenten om onze lokale democratie te versterken.

3.1 Diversiteit

Nijmegen is er trots op een kleurrijke stad te zijn, waar mensen van elkaar leren en openstaan voor nieuwe inzichten. Afkomst, geslacht, seksuele geaardheid, fysieke toestand, leeftijd, etnische achtergrond of religie kunnen bouwstenen zijn voor ieders identiteit, maar mogen geen belemmering zijn om volwaardig mee te doen in onze samenleving. Wij willen dat er in Nijmegen ruimte is voor diversiteit en 'anders zijn'. In onze gastvrije stad krijgen nieuwe Nijmegenaren een warm welkom. Mensen kunnen volwaardig meedoen in de samenleving als ze de taal en gebruiken van het land goed kennen.

Op veel plaatsen is er actieve inzet nodig om discriminatie tegen te gaan en emancipatie te bevorderen. Het is belangrijk om te weten in hoeverre bepaalde groepen worden achtergesteld en/of uitgesloten en waar dit gebeurt om polarisatie en discriminatie tegen te gaan.

Onze actiepunten

1. We accepteren geen racisme en discriminatie in Nijmegen, dus hier treden we tegen op.
2. Er vindt structureel voorlichting plaats over culturele, religieuze en seksuele diversiteit op alle Nijmeegse scholen. Hierover worden afspraken gemaakt met schoolbesturen.
3. Om discriminatie en racisme tegen te gaan zet Nijmegen in op meer kennis onder de Nijmeegse bevolking over het Nederlandse slavernij- en koloniale verleden.
4. De gemeente start een campagne om de aangiftebereidheid te stimuleren en zorgt dat er altijd wordt teruggekoppeld wat er met de aangifte is gebeurd.
5. Diversiteit is een voorwaarde voor organisaties en instellingen die een subsidie- of aanbestedingsrelatie hebben met de gemeente.
6. De gemeente neemt de inburgering van vluchtelingen onder haar hoede door kwalitatief goede taal- en inburgeringscursussen aan te bieden en een duidelijk aanspreekpunt te organiseren waar nieuwe Nijmegenaren met hun vragen terecht kunnen.
7. De emancipatie van LHBTIQ+ binnen culturele en religieuze groepen wordt actief ondersteund.
8. Ouderen en hulpbehoevenden wonen langer zelfstandig en zijn daarbij aangewezen op mantelzorg. Dit betreft ook de oudere LHBTIQ-er. De gemeente en zorgpartijen zetten zich actief in om vereenzaming te voorkomen en ondersteuning te bieden waar nodig.
9. Om de genderbeleving van iedere individuele Nijmegenaar te respecteren, wordt de communicatie van de gemeente genderneutraal. In gemeentelijke gebouwen komen genderneutrale toiletten.
10. De gemeente houdt rekening met andere samenlevings- en gezinsvormen. Zo houdt ze onder andere rekening met kinderen en ouders uit meeroudergezinnen. Onderwijs- en zorginstellingen worden aangemoedigd dit ook te doen.
11. De gemeente ondersteunt maatschappelijke initiatieven die mensen met verschillende culturele achtergronden met elkaar in contact brengen. Dat geldt ook voor organisaties die onderzoek doen naar en voorlichting geven over discriminatie en diversiteit.
12. Na de komst van vluchtelingen in Heumensoord hebben inwoners van Nijmegen verschillende initiatieven ontwikkeld, met ieder zijn eigen doelgroep, inhoud en opzet. De gemeente ondersteunt deze initiatieven door de coördinatie tussen de verschillende organisaties op zich te nemen.
13. Racistisch toelatingsbeleid in de horeca wordt keihard aangepakt. In het uiterste geval gaat de gemeente over tot (gedeeltelijke of tijdelijke) intrekking van de horecaverunning.
14. Door heldere regels en training van medewerkers behoort etnisch profileren binnen de gemeentelijke organisatie, zoals bij Bureau Toezicht en het Werkbedrijf, tot het verleden.
15. Bij de intocht en het verblijf van Sinterklaas wordt hij niet geholpen door zwarte pieten. Sinterklaas wordt een feest voor iedereen passend bij de huidige tijd en het huidige Nijmegen.
16. Het succesvolle programma van SchoolsOut op middelbare scholen wordt uitgebreid naar training en voorlichting bij Nijmeegse jongerenorganisaties, sportclubs en welzijnsorganisaties ten behoeve van de acceptatie van LHBTIQ-ers.

17. De gemeente Nijmegen geeft zelf het beste voorbeeld op het gebied van diversiteit. De gemeente zet al het mogelijke in om er voor te zorgen dat er een divers personeelsbestand komt op alle afdelingen en alle functieniveaus (bijvoorbeeld door anoniem solliciteren). Ook wordt expliciet beleid gevoerd op institutionele en onbewuste vormen van discriminatie en racisme.
18. Er komt een lokaal tolkenfonds voor nieuwkomers die hun inburgeringsexamen nog niet behaald hebben en een tolk nodig hebben om met een hulp- of zorgverlener te kunnen communiceren.
19. De gemeente zet in op een integrale aanpak rondom statushouders door gezondheid, welzijn, huisvesting, inburgering, opleiding en arbeidstoeleiding aan elkaar te koppelen. Bij een integrale aanpak is een goede regievoerder belangrijk.

Wat hebben we bereikt?

- 3000 vluchtelingen kregen een snelle, veilige en humane opvang in Heumensoord.
- GroenLinks staat aan de basis van het eerste Roze Stembusakkoord. In dit akkoord heeft de LHBTIQ-beweging samen met meerdere politieke partijen concrete afspraken gemaakt om Nijmegen LHBTIQ-vriendelijker te maken.
- Nijmegen kent het Nijmeegse Netwerk Cultuursensitief Werken, een adviesorgaan waar zorg-, onderwijs- en welzijnsorganisaties terecht kunnen met vragen gericht op individuele cliënten en/of leerlingen.
- Ondanks veranderde regelingen vanuit het Rijk, heeft Nijmegen zich succesvol hard gemaakt voor het behoud van de bed-bad-brood regeling voor uitgeprocedeerde asielzoekers.
- De gemeente onderhoudt intensieve en waardevolle contacten met levensbeschouwelijke en religieuze organisaties in Nijmegen.
- Statushouders ontvangen goede taalcursussen en maatwerk op weg naar werk.
- Nijmegen blijft ook in de toekomst een Shelter City.
- De toegankelijkheid van openbare ruimte voor mensen met een beperking is sterk toegenomen.

3.2 Cultuur en creatieve stad

De culturele sector van Nijmegen is van grote waarde. GroenLinks biedt ruimte en vrijheid aan het experiment, kleine en nieuwe initiatieven. Om iedereen te kunnen laten deelnemen is het belangrijk dat het aanbod van kunst en cultuur maatschappelijk breed en laagdrempelig is. Culturele organisaties gaan vaker samenwerken met het amateurcircuit. GroenLinks wil de samenwerking in de culturele sector verbreden door ook op samenwerking met andere domeinen, zoals economie, openbare ruimte, welzijn, onderwijs en wetenschap aan te sturen. In elk cultureel veld in Nijmegen krijgen talenten de kans zich te ontwikkelen. Elke keten krijgt daarom een eigen talentontwikkelingstraject, hiervoor zijn broedplekken nodig. De gemeente stuurt hier op aan door broedplekken te faciliteren en budget voor talentontwikkeling toe te kennen aan ketens.

In Nijmegen worden veel archeologische opgravingen gedaan, waarbij bewoners meer betrokken worden. We beschermen zoveel mogelijk industrieel erfgoed en stellen voormalige bedrijfspanden beschikbaar voor culturele en creatieve ondernemers. GroenLinks wil het NYMA-kwartier, met de voormalige gebouwen van Vasim en CP-Kelco, ontwikkelen tot een bruisende plek voor ambacht, recreatie en kunst en cultuur.

Onze Actiepunten

1. In onze stad zijn levendige musea die voor inwoners en toeristen aantrekkelijk zijn. Museum het Valkhof blijft voortbestaan en groeit weer uit tot een museum waarvoor mensen naar Nijmegen komen.
2. Culturele activiteiten zijn ook toegankelijk zijn voor mensen met een lager inkomen. Dit kan met een stadspas of kortingskaart voor culturele activiteiten.
3. Een centraal aanspreekpunt maakt het voor amateurkunstenaars makkelijker om een plek te krijgen binnen een keten. Daarnaast ondersteunt elke keten talentontwikkeling.
4. Nijmegen stimuleert “publieksarcheologie”: geïnteresseerde inwoners krijgen de mogelijkheid mee te graven bij opgravingen. Dit kan in de vorm van evenementen.
5. Het NYMA-kwartier, met de voormalige gebouwen van Vasim en CP-Kelco, wordt een levendige plek voor ambacht, recreatie, kunst en cultuur en verticale- en stadslandbouw. Hier is ook plaats voor ondernemers die op termijn het Honigcomplex verlaten.
6. In het Waalfront houden bouwplannen rekening met industrieel erfgoed, zoals delen van de oude Honigfabriek.
7. Het Valkhofpark wordt zo spoedig mogelijk opgeknapt. Na meer dan 10 jaar praten en verspeelde investeringen, stoppen alle plannen voor de bouw van de Donjon.
8. Monumenten (zoals de kelder onder het Stadhuis, het Gebroeders van Limburghuis, de Kruittoren) worden vaker opengesteld en voorzien bezoekers van informatie over de geschiedenis van het monument en de stad.
9. (Culturele) evenementen worden zo duurzaam en diervriendelijk mogelijk georganiseerd.
10. N1 vormt zich om naar een modern en veelzijdig regionaal mediacentrum, waarbij veel aandacht uitgaat naar het begeleiden van stagiairs en een podium bieden aan jong talent.

Wat hebben we bereikt?

- Cultuureducatie is overeind gehouden om jongeren kennis te laten kennismaken met cultuur.
- In alle wijken is een bibliotheek opengehouden, de ‘bibliotheek op school’ is een succes.
- Kleine initiatieven zijn ondersteund, zoals het poëziecentrum en de Nachtburgemeester.
- Met het vernieuwde Doornroosje staat Nijmegen goed op de kaart als popmuziekstad.

3.3 Openbare orde en veiligheid

Nijmegen is een stad waar mensen het prettig vinden om te wonen. Daar hoort ook een veilige woon- en leefomgeving bij, waarin mensen zich vrij voelen om te gaan en te staan waar ze willen. GroenLinks is voor een effectief optreden tegen overlast en criminaliteit om de veiligheid op straat en de leefbaarheid in de buurt te waarborgen. Niemand mag zich onveilig voelen. De beste oplossing om de openbare orde te handhaven en de stad veilig te houden is evenwicht tussen preventie en stevig aanpakken. Zo wordt in Nijmegen al een aantal jaren gewerkt met het ‘Veiligheidshuis’-samenwerkingsverband en ‘Veilig Wijkteams’, waarin de gemeente om problemen aan te pakken samenwerkt met politie, justitie en de zorg- en welzijnsinstellingen. Jongeren hebben een actieve rol door inzet van jongerenbuurtbemiddeling. Het is te allen tijde van belang aandacht te hebben voor privacy. Inwoners van Nijmegen kunnen erop vertrouwen dat zij zo min mogelijk door de overheid in hun privacy worden aangetast.

Onze Actiepunten

1. Er komt een lokaal experiment met legale teelt en aanvoer van cannabis op kleine schaal. Zo wordt de kwaliteit van softdrugs controleerbaar en verdwijnt drugscriminaliteit.
2. Er komt voor iedere wijk een wijkveiligheidsplan waarin gemeente, politie, toezichthouders en burgers samenwerken. In wijken waar de veiligheidsbeleving laag is, zet de gemeente in samenspraak met politie en welzijnsorganisaties in op verbetering.
3. Cameratoezicht, mosquitos's, preventief fouilleren en gebiedsontzeggingen worden alleen ingezet in situaties waarin niets anders helpt, voor zo kort mogelijke duur en onder strenge voorwaarden. Iedere inzet wordt geëvalueerd.
4. Er komt een locatie waar sekswerkers zelfstandig en veilig hun beroep kunnen uitoefenen. De gemeente is bereid hiervoor een nieuwe vergunning uit te geven.
5. In samenspraak met betrokken instanties wordt huiselijk geweld zoveel mogelijk voorkomen. We zorgen voor een goede samenwerking van hulpdiensten zodat signalering, aanpak en hulpverlening bij huiselijk geweld zo snel en effectief mogelijk is.
6. Nijmegen werkt samen met politie, GGD en de veiligheidsregio aan de aanschaf van zogenaamde 'psycholances' die bij crisissituaties ingezet kunnen worden.
7. Wij zien erop toe dat de politie alle burgers gelijkwaardig behandelt. Etnisch profileren accepteren we niet.
8. Het is onaanvaardbaar wanneer personen uit buurten worden weggepest vanwege hun afkomst, godsdienst of seksuele gerichtheid of welke reden dan ook. De gemeente maakt afspraken met woningcorporaties om de veiligheid te vergroten. Het uitgangspunt is dat de dader verhuist en het slachtoffer blijft.
9. Elke nieuwe gemeentelijke (veiligheids)maatregel wordt onderworpen aan een privacy-scan om ongewenste gevolgen in kaart te brengen en te voorkomen.
10. Er komt een actieplan tegen fietsendiefstal.

Wat hebben we bereikt?

- Het initiatiefvoorstel van GroenLinks voor gecontroleerde legale wietteelt is door de raad ondersteund.
- Er is aandacht gekomen voor een passende slaapplek en een vast informatiepunt voor sekswerkers, en hun de zorg te blijven bieden die zij nodig hebben.
- Het Veiligheidshuis van de gemeente Nijmegen functioneert uitstekend.

3.4 Een transparante overheid

In een open en betrokken gemeente staan de inwoners centraal en stelt de lokale overheid zich dienstbaar en betrokken op. GroenLinks vindt het belangrijk dat de gemeente goed op de hoogte is wat er onder haar inwoners speelt en hoe het beleid er voor Nijmegenaren in de praktijk uit ziet. GroenLinks wil dat mensen meer te zeggen krijgen over de plek waar ze leven, wonen, werken en ontspannen. Wij willen dat Nijmegenaren mee kunnen denken over en invloed kunnen uitoefenen op beslissingen die hen raken. We

willen daarom vaker gaan experimenteren met nieuwe mogelijkheden om invloed uit te oefenen, zodat uiteindelijk zoveel mogelijk mensen mee kunnen doen.

Ook op digitaal gebied maken we Nijmegen meer toekomstbestendig. Met digitale beveiliging en open standaarden zorgen we voor een goede IT-infrastructuur, die toekomstbestendig is en de gemeente zo weinig mogelijk afhankelijk maakt van enkele commerciële aanbieders. De norm wordt dat publieke data openbaar toegankelijk en te gebruiken zijn. Daarbij moet het uitgangspunt zijn dat in principe alle informatie, overwegingen en besluiten van de gemeente openbaar zijn (openbaar, tenzij...).

Onze Actiepunten

1. Nijmegen experimenteert met nieuwe en verschillende manieren van inspraak en communicatie. Hierbij staan inwinnen van informatie, uitwisselen van argumenten, tijd voor overleg en een gezamenlijke zoektocht naar oplossingen centraal.
2. Inwoners van Nijmegen worden bij belangrijke beslissingen in hun omgeving betrokken. Niet alleen in het begin van besluitvorming, maar ook bij nieuwe ontwikkelingen en bij de evaluatie achteraf.
3. Inwoners van Nijmegen krijgen het recht om een alternatieve aanpak voor te stellen voor publieke doelen in hun omgeving. Bewoners krijgen budgetondersteuning en de garantie dat hun voorstellen worden besproken in de gemeenteraad. De gemeenteraad houdt de formele bevoegdheid anders te beslissen.
4. Met meer ruimte voor 'burgerinitiatieven' en 'buurtrechten' vergroten we de zeggenschap van bewoners. Actieve bewonersgroepen krijgen het recht om het voortouw te nemen in de inrichting van hun eigen wijk, én in het beheer van openbare gebouwen of ruimtes.
5. Iedereen heeft toegang tot gemeentelijke informatie. De informatie wordt vraaggericht, makkelijk vindbaar en in begrijpelijke taal aangeboden. Informatie over bestedingen, budgetten, geplande ontwikkelingen wordt zo gecommuniceerd dat buurtbewoners op tijd op de hoogte kunnen zijn.
6. De gemeente is een goede werkgever. Het gemeentelijk personeel is zo veel mogelijk in vaste dienst.
7. Kwaliteit is het belangrijkste uitgangspunt als taken, zoals de thuiszorg, uitbesteed worden. Zaken als duurzaamheid en een goede omgang met personeel (zoals het werken met vaste contracten) vormen belangrijk criteria bij aanbestedingen.
8. Bij IT-aanbestedingen zijn compatibiliteit (o.a. 'open standaarden' en platformafhankelijkheid) en minimale afhankelijkheid van leveranciers de norm en is er een sterke voorkeur voor 'open source'.
9. Privacy wordt het uitgangspunt bij bouw en beheer van alle gegevensbestanden door de gemeente. Persoonsgegevens die door de gemeente worden verzameld moeten worden opgeslagen in Nederland. De gemeente is transparant over de informatie die wordt verzameld en de redenen waarom dit gebeurt.

Wat hebben we bereikt?

- Er vond een G1000 burgertop plaats.
- De digitale dienstverlening van de gemeente is flink verbeterd.
- Met fietstochten door de wijken brachten we met zoveel mogelijk Nijmegenaren fietsknelpunten in kaart.
- Facturen worden op tijd betaald, zodat zelfstandigen uit de financiële problemen blijven.

Financiën

De financiële situatie van de stad is de afgelopen jaren verbeterd en op orde gebracht. Financiële tegenvallers zijn opgevangen, grondexploitaties zijn afgeboekt en grote bezuinigen die noodzakelijk waren vanwege landelijk beleid zijn doorgevoerd. De gemeente kan nu in de toekomst tegenvallers opvangen en noodzakelijke investeringen voor de stad doen. Het eigen vermogen van de gemeente is gegroeid en de financieringsbehoefte gedaald. Kortom: het uitgangspunt is goed.

Prioriteiten

Ieder jaar is er ongeveer 10 miljoen beschikbaar voor nieuwe investeringen. GroenLinks kiest voor investeringen die duurzaam zijn en die ten goede komen aan mensen. Voor wat betreft de investeringen die de komende 4 jaar nodig zijn, stellen we de volgende prioriteiten:

- Voor de invoering van een stadspas reserveren we om te beginnen 0,5 miljoen euro. We gaan uit van een vorm die zo optimaal mogelijk en toekomstbestendig is voor de Nijmeegse situatie.
- Lopen, fietsen en het gebruik van deelfietsen en deelauto's (mobiliteitsdiensten) vergroten de leefbaarheid in de stad, de luchtkwaliteit, en verkleinen het ruimtebeslag. Hiervoor wordt 10 miljoen euro vrijgemaakt in de volgende periode. Dit bedrag kan ook gebruikt worden voor vergroting van de verkeersveiligheid, verbreding en verkeersveiliger maken van fietspaden en voor de bestrijding van fietsdiefstal.
- De Graafseweg wordt voor een deel opnieuw ingericht en verkeersveiliger gemaakt. Nu is het tijd om het overige deel van de weg een lokale functie te geven. Voor de inrichting van veilige fietspaden en trottoirs reserveren we 2 miljoen euro.
- Groen in de stad verdient blijvende aandacht. Met name de openbare ruimte aan de Mauritssingel moet echt beter worden ingericht, hier trekken we 0,5 miljoen euro voor uit.
- De gemeente ondersteunt de wens dat CO² een reële prijs krijgt (geen 5 euro per ton CO², maar 50 euro per ton CO²) en sluit aan bij goede initiatieven. Dit geld wordt in een Klimaatfonds gestort.

Er zit voldoende ruimte in de begroting om in de volgende periode jaarlijks extra middelen toe te kennen aan:

- De culturele sector. Deze heeft het al jaren zwaar, niet in de laatste plaats door landelijke bezuinigingen. Om ons goede culturele aanbod op peil te houden, trekken we jaarlijks minimaal 0,5 miljoen extra uit.
- Energietransitie. We maken jaarlijks 1,5 miljoen euro per jaar vrij voor de begeleiding hiervan. Zoals voor het opstellen van energietransitiewijkplannen, het ondersteunen van inwoners die hun huis verduurzamen en de bijbehorende financieringsconstructies.